

Binová, Galina Pavlovna

K jubileu profesora Miroslava Mikuláška

Opera Slavica. 2010, vol. 20, iss. 3, pp. 45-46

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116834>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Edmunda dovezla, kam si přál. Nostalgie za těmito uplynulými časy vyjádřil např. v básni *Lambinowické kleny* (*Łambinowickie klony*) ze sbírky *Nezhasnat hvězdy*.

Borzemski se narodil roku 1959 a v červnu 2009 slavil v Korfantowě svoji padesátku. V tomto nepatrném a zapadlém městečku se na jeho počest sešlo takové množství básníků a básniček, jaké jsem v životě nezažil. Vzdali mu hold a účastnili se zároveň prezentace jeho nové sbírky nazvané *Větrek po skle* (*Wiatrem po szkłe*). Vedle množství proslavů, přípitků, recitací a bohoslužeb mi v mysli utkvěla zejména soukromá rozmluva s Borzemským o věci z tvůrčího hlediska nejnítější – o skladbě básnické sbírky. Tento rozhovor vedený pod obrazy Wojtka Kowalczyka mne do značné míry překvapil – fyzická imobilita vede patrně k mobilitě intelektuální, na niž ostatně narážíme v nejedné Edmondově básni. Vycitujeme ji a vnímáme jako prostou a nenápadnou samozřejmost, jako vítr neznatelně a tiše sklouzávající po skle.

František Všečička

K jubileu profesora Miroslava Mikuláška

Kdosi řekl: „Čas je milosrdný (hojí rány); čas je neúprosný (chyťte si ho!); čas je neopakovatelný (nemá zpětný chod); čas je spravedlivý (nedá pokoj nikomu). Je to tak a je neuvěřitelné, že je to už přes 30 let od té chvíle, kdy jsem se stala aspirantkou profesora Mikuláška a on mým školitelem. Byl dobrým školitelem, trpělivým, moudrým rádcem. Učil mě, abych šla do hloubky věci, hledala duši uměleckého díla.

Ve své povaze má profesor Miroslav Mikulášek tvůrčí vášnivost, „пассионарность“, která se zplna projevila i v jeho literárněvědné činnosti. Musím také říci, že v atmosféře ideologického tlaku naší nedávné minulosti byl pan profesor svým způsobem v legální opozici k systému, měl k němu kritický postoj. Víím, o čem mluvím, jelikož mi nejednou sděloval své názory. Literatura ho vždy inspirovala a osvobozovala, dávala mu nové obzory.

Badatelská činnost profesora Mikuláška je založena na filozofickém přístupu k životu a umění. Vždy učil své žáky hledat souvislosti. Pamatuji si, jak mě vedl k tomu, abych v rámci eticko-filozofických hledání Šukšina (Šukšínova tvorba byla tématem mé kandidátské práce) zkoumala spojitost mezi Šukšinem a Dostojevským. Věděla jsem sice, že Šukšín snil o zfilmování Běsů Dostojevského, což v tu dobu bylo nerealizovatelné, že jedna z posledních šukšínových fotografií ho zachycuje v kostýmu Dostojevského. Ale podle mě to byly jen vnější projevy Šukšínova zájmu o Dostojevského. Prózu Šukšina je skutečně těžké porovnávat s prózou Dostojevského v rovině struktury, stylu, charakteru realizmu. Ale když jsem se ponořila do Šukšínovy satirické pohádky „До третьих петухов“, přesvědčila jsem se o jeho vnitřní spojitosti s Dostojevským. V tomto svérázném díle Šukšín stále ověřuje a koriguje své sociálně-filozofické názory prizmatem idejí Dostojevského, především jeho románu Běsi. Knihovna v alegorickém systému Šukšínovy pohádky je svérázným panoptikem živých ruských dějin. A hlavní silou, která zkouší a současně ponižuje, terorizuje, hlavního hrdinu Ivana, jsou právě čerti, geneticky spojení s Dostojevského běsy. Čerti, to je nový stupeň zobecnění a filozofického uvědomění zla. Pohádka nemá „happy end“, přestože se Ivan snaží během své absurdní cesty za potvrzením, že není „дурак“, zachovat svoji živou duši. Podle Šukšina „третьи петухи“ jako předzvěst svítání

a konce běsovských sil v Rusku ještě nezazpívali. K této hořké pravdě přišel před smrtí. Dostojevský tedy uviděl počátky a perspektivy, jejichž následky Šukšin analyzuje.

Už řadu let je v centru vědeckých zájmů profesora Mikuláška hermeneutika, teorie interpretace uměleckého textu. Ve svých pracích a vystoupeních na konferencích nejdnou s politováním konstatoval, že literární věda ve svých exaktně-racionálních a teoretických úvahách dost často ztrácí duchovní parametr („духоведческий размер“) umělecké tvorby. Profesor Mikulášek zdůvodňuje potřebu návratu k pramenům moudrosti, k filozofickým názorům otevírajícím cestu k hermeneutice, kterou nelze omezit jen na pojmové, racionální kategorie. Zvláště v atmosféře dehumanizace a atrofie duchovního života je důležité hledat smysl bytí na „cestách ducha“ ve vrcholných dílech jak ruské, tak světové literatury, která k procesu humanizace života přispívají. Profesor Mikulášek je přesvědčen, že humanistická hermeneutika se musí stát metodologickým fundamentem umění interpretace.

V tomto kontextu není náhodou, že v centru vědecké pozornosti našeho jubilanta je také mýtus jako poetický a duchovní model bytí a vědomí. Znovuzrození mýtu s jeho duchovní energií spojuje pan profesor jednak s katastrofickým stavem světa a rovněž s odklonem literatury od racionalismu směrem ke snaze poznat věčnost, pravdu a tajemství bytí.

Pan profesor měl hodně žáků a žaček. Mám tu čest být jednou z nich. Jeho rady a předané zkušenosti nebyly marné. Ačkoli někteří z nás se třeba odklonili od cesty svého učitele. To je přirozené. Každý jde svou cestou. Sám M. Mikulášek psal, že stejně jako proces poznání je otevřen, tak i umění interpretace je otevřené a vyznačuje se dynamickou „synergií různorodých přístupů a aspektů“. Přesto máme společné cíle. Jde o to, ujasnit si myšlenková východiska. I když doménou mé vědecké činnosti je v poslední době oblast genologie, i zde hledám styčné body s filologickou hermeneutikou, takže různými cestami hledáme interpretační, duchovní střed díla.

„Má léta jsou mým bohatstvím“ – výstižně řekl básník. K významnému životnímu jubileu přejeme panu profesorovi Mikuláškovi hodně inspirace, tvůrčího elánu a do dalších let jen samé příjemné a radostné zážitky.

Galina Binová

Jubileum ukrajinistu Michala Romana

Dňa 1. novembra roku 2010 si slavistická a zvláště ukrajinistická akademická a kultúrna obec na Slovensku, v Čechách a na Ukrajine pripomenie 80. narodeniny univerzitného profesora PhDr. Michala Romana, CSc., ktorý roky svojej pedagogickej a výskumnej práce spojil s východným Slovenskom, s Univerzitou Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a jej filozofickou fakultou v Prešove aj s Prešovskou univerzitou a od deväťdesiatych rokov s Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Biografické heslá pri mene Michala Romana (1. november 1930 Kobylnice) vymedzujú jeho výskumný profil „literárny kritik a historik, prekladateľ“, čomu však predchádzajú roky odbornej prípravy na tento post v ukrajinskej literárnej vede. Jubilant, profesor PhDr. Michal Roman, CSc., po ukončení vysokoškolských štúdií na Kyjevskej univerzite Tarasa Ševčenka sa zapojil do tímu akademických funkcionárov na východe Slovenska a stál pri organizačnom i odbornom profilovaní odboru ukrajinistika od päťdesiatych rokov ako jej iniciátor a výskumník i kultúrny glosátor.